

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

5. Referuntur & impugnantur aliæ duæ sententiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

positionem, vt constat ex exemplo supra posito. Fundatur autem totum hoc in communi modo significandi, quem habent homines per tales propositiones; nam regulariter loquendo, in huiusmodi propositionibus quasi indirectis magis intendunt formaliter explicare, quod ponunt ex parte subiecti, vt si dicas, *album est dulce*; *dulce est hoc*, &c. nisi contingat ex parte etiam prædicati poni terminum adiectiuum, vt *album est dulce*, tunc enim *dulce* erit significatum formale, vel nisi ex aliis circumstantiis constet oppositus modus significandi.

74.
Secundo impugatur.
Illud, hoc, sumitur adiectiue.

Secundo tamen impugatur prædicta doctrina; quia reuera in verbis consecrationis illud, *hoc*; non sumitur substantiue, sed adiectiue; quare sensus illius propositionis non est iste: *substantia, quæ continetur sub his accidentibus, est corpus meum*, sed potius ille: *corpus meum est contentum sub his speciebus*. Scio, plures intelligere illa verba in priori sensu: mihi tamen secundum videtur sincerus, & germanus eorum sensus, vt suppono ex q. 78. infra; vbi cum aliis id late probat P. Valquez disp. 201. & constat clare ex forma consecrationis sanguinis, vbi non ponitur, *hoc*, sed, *hic est sanguis meus*; vt habetur Matth. 26. & Marc. 14. quia nimirum *sanguis* est in genere masculino, & pronomen adiectiue sumptum debuit concordare in eodem genere; ergo illud *hoc* in consecratione corporis non ideo ponitur in neutra terminatione, quia ponatur substantiue, sed quia *corpus*, cum quo debuit adiectiue concordare, erat neutrius generis. Quod si loco corporis poneretur *caro*, non diceremus, *hoc est caro*, sed *hæc est caro*, sicut dicimus, *hic est sanguis meus*: nec vquam apud Hispanos, apud quos diuersas terminationes habent masculinum, & neutrum genus, vertuntur illa verba substantiue, *esto es mi corpus*; sed potius adiectiue: *este es mi corpus; esta es mi sanguine*.

75.
Iansenius.

Scio Iansenium in concordia c. 131. contendere illa verba, *hic est sanguis*, potuisse bene & conuenienter ad textum Græcum conuerti per, *hoc*, in neutro genere: *hoc est sanguis*; quia vox Græca potest vtrumque sonare; & ita Cyprianus legisse videtur epist. 63. ad Caciliam: *hoc est sanguis meus, &c.* Cæterum ego hac in parte magis credo nostræ Vulgatæ, & eius Interpreti, qui bene calluit vim illius pronominis, & vidit, non ideo positum in neutra terminatione in textu Græco, quia substantiue sumeretur; sed quia concordabat adiectiue cum *sanguine*, qui apud Græcos est in genere neutro, & ideo Latine transtulit, *hic*, in masculino genere, vt concordaret cum *sanguine*. Locus item Cypriani corruptus est: nam in emendatioribus codicibus non legitur, *hoc*, sed, *hic est sanguis*; vt obseruauit Pamelius ibi, & Claudius Sainctes repetitione 7. cap. 7. Videatur noster Maldonatus in c. 26. Matth. super illa Christi verba, vbi late hunc sensum ex contextu Græco deducit, & addit, in contraria sententia non posse excusari Christum à barbarismo. Nam si quis (ait) designando suum fratrem, diceret: *hoc est frater meus*, virgis cadendus esset, quod præter consuetudinem Latini sermonis loqueretur.

76.
Dicunt.
Hæc solutio friuola est.

Dicunt aliqui, etiam in consecratione Calicis illud, *hic*, poni substantiue ex parte subiecti, quasi dicat: *hic potus est sanguis meus*. Hæc tamen solutio friuola est: quis enim credat, attendisse Interpretem ad hoc, quod potus esset masculini generis, vt concordaret pronomen, *hic*, cum illo, & non magis attendisse ad *sanguinem*, qui est illius generis? aut cur etiam non dixit de corpore: *hic est corpus meum*, scilicet subintelligendo: *hic cibus est corpus meum*? Facendum ergo est, illud, *hoc*, in consecratione panis sumi adiectiue, vt sensus sit: *corpus meum est conten-*

tum, seu continetur sub his speciebus; in quo sensu fatilique illud, *hoc*, esse significatum formale illius enumerationis; nam quod ponatur ante copulam, parum interest, cum eo ipso, quod ponatur adiectiue, nisi aliud constet ex circumstantiis & modo loquendi, significet per modum alteri adiacentis, vt si diceret: *bonus est Petrus*, significatum formale non esset *Petrus*, sed bonitas, quæ significatur per terminum adiectiuum; quod præcipue locum habet in pronomine *hoc*, quod elegantia gratia consuevit copulæ anteponi: ergo cum per illud, *hoc*, solum significetur corpus Christi contineri sub his accidentibus, quæ continentia non est substantialis, sed accidentalis, vt supra visum est, consequens est, vt ad hoc, quod illa verba sint rigorose practica, non debeant operari aliquid substantiale, sed accidentale, quod solum formaliter, & primario enunciant de corpore.

Dices, prædicta verba saltem formaliter significant, quod corpus Christi sit *hoc*: sed esse hoc, est aliquid substantiale; cum non solum differentia specifica, sed etiam vltima hæcitas corporis Christi sit substantialis, vt suppono ex Dialectica; ergo verba illa formaliter significant aliquid substantiale, & per consequens debent operari aliquid substantiale.

Respondeo, illud, *hoc*, posse sumi dupliciter, primo metaphysicè, & vt sic non significat ad sensum, sed ad intellectum hæcitatem quidditativam rei, & in hac acceptione qui diceret: *Petrus est hic homo*, enunciaret de illo prædictum solum substantiale. Secundo, sumitur, *hoc*, sensibiliter, demonstrando rem in ordine ad sensum per accidentia, quibus substat; & in hoc sensu non significat prædicatum mere substantiale, & quidditativum rei, sed potius accidentale, scilicet quod res illa substat his, vel illis accidentibus. Constat autem, in verbis consecrationis non sumi, *hoc*, in primo sensu, sed in secundo, significans, corpus Christi substat, seu contineri sub istis accidentibus panis.

SECTIO V.

Referuntur, & impugnantur alia duæ sententia.

Nunc breuiter impugnemus alias duas sententias. Prima est Gregorij de Valentia in præfati disp. 6. q. 3. p. 3. qui conuenit nobiscum in prædictis, quod attinet ad productionem corporis Christi, quam ingenue fatetur non esse necessariam ad hanc conuersionem. Cæterum existimat necessariam esse productionem alicuius rei, vel modi substantialis, vt hæc conuersio possit substantialis appellari: quare cum non producatur per conuersionem substantia corporis Christi, fatendum est, produci habitudinem quamdam substantialem, quam habet corpus Christi ad accidentia panis: pro quo supponit, substantiam panis habere duas habitudines ad sua accidentia; altera est, quæ erat subiectum, in quo erant illa accidentia; altera vero est habitudo prima, & radicalis coniunctio ad accidentia, ex qua nascitur illa altera habitudo subiecti, & ratione cuius ita alligatur accidentibus, vt non possint accidentia localiter moueri, quin moueatur cum illis substantia. Quo supposito dicit, corpus Christi non habere habitudinem subiecti ad accidentia panis, habere tamen alteram habitudinem, & coniunctionem, quæ quidem est substantialis, & ratione cuius dicitur hæc conuersio productio substantialis.

Hæc sententia facile reiecitur, cum quia quantumcumque conetur, non potest explicare, qualis sit illa habitudo

habitus substantialis corporis Christi ad accidentia: quia iuxta bonam Philosophiam substantia panis duplicem solum habitudinem habet ad accidentia, scilicet unionis, & sustentationis; imo in aliquorum sententia sustentatio non distinguitur ab unionis, sed demus distingui, utraque tamen est modus accidentalis: nam unio caloris cum subiecto est modus caloris pertinens reductiue ad predicamentum qualitatis; item sustentatio est passio, quia subiectum causat materialiter calorem, v.g. Passio autem, sicut & actio non potest esse aliquid substantiale; praesertim cum terminus est accidentalis: ergo nulla restat habitudo substantialis, quam corpus Christi possit exercere respectu illorum accidentium.

80. Alio modo posset aliquis contendere, interuenire in praesenti actionem substantialem, supponendo, accidentia panis eo ipso, quod maneat sine subiecto, debere accipere modum aliquem positum existendi per se similem illi, quem habet substantia, ut existat per se; quare cum iste modus sit proprius rerum substantialium, videtur esse substantialis, & per consequens productio illius modi essendi per se erit productio substantialis. Sed nec hoc modo defendi potest illa sententia: nam in primis, licet aliqui concedant, accidentia panis in Eucharistia habere nouum modum positum existendi per se, ut concessimus *disp. 12. de Incarnat. n. 49.* non est tamen probabile, illum esse modum substantialem; imo est contra conceptum modi substantialis esse modum accidentium, nam sicut ipsa accidentia non possunt pertinere ad componendum ens per se, & substantiale, nec modus ipsorum accidentium potest constituitur compositum substantiale. Deinde licet ille esset modus substantialis, conuersio tamen non diceretur simpliciter substantialis ab illa productione; quia conuersio magis per se denominatur productio ad productionem termini *ad quem*: productio autem illius modi existendi per se, non esset productio termini *ad quem*, sed quid consequitur ad introductionem corporis Christi sub illis accidentibus: ergo cum actio illa ut versatur circa terminum *ad quem*, esset accidentalis, verius diceretur illa conuersio productio accidentalis, quam substantialis.

81. Secunda ergo sententia est, quam docuit late P. Vasq. in praesenti *disp. 18. cap. 1. & seqq.* ubi postquam late probauit, nullam hic interuenire productionem substantialem, concludit conuersionem hanc non esse actionem, sed ordinem substantiae in substantiam, seu denominationem quandam extrinsecam, quia panis dicitur conuersus, & corpus Christi dicitur succedens panis, seu esse id, in quod panis conueritur: quod totum potest reperiri sine aliqua actione noua. Fundamentum autem huius relationis, seu denominationis dicit, esse defitionem panis, non utcumque, sed ut habentem connexionem cum corpore Christi prout significatur per verba: nam corpus Christi prout significatur per verba consecrationis, assert negationem omnis alterius substantiae sub illis accidentibus, ut verba sint verata: ex quo fit, ut panis non desinat per annihilationem, sed per directam significationem verborum, quae significando directe corpus Christi indirecte, & obiter tollunt substantiam panis; quod totum fundatur in eo, quod verba per vnum simplicem, & indiuiduum significationem significant corpus Christi praesens, & absentiam panis: nam illud *hoc*, demonstrat corpus Christi sub illis accidentibus, obiter iudicando, non esse ibi substantiam panis; nam si illa adesset, non posset corpus Christi demonstrari per accidentia panis, ut postea videbimus. Quare si consecratio fieret per alia verba, scilicet, *hic est corpus*

Christi, & non est substantia panis, tunc non daretur conuersio; quia singulae partes illius orationis haberent suum effectum per diuersam significationem; nunc autem, cum per eandem significationem significetur corpus Christi praesens, & absentia panis, hinc est, quod verba ponendor corpus Christi expellunt panem, quia significando operantur, significando scilicet corpus Christi, ponunt illud; significando absentiam panis, expellunt illum; significare autem corpus Christi, & significare panem abesse, est idem in verbis; ergo de primo ad vltimum ponendo corpus Christi expellunt panem; ergo datur conuersio, quae solum petit, quod vnum desinat ex positione alterius.

82. Haec est breuiter sententia P. Vasq. quam tueretur etiam P. Luisius Turrianus in Opusculis Theologicis. *Opus. 1. 4. disp. 1. dub. 8.* quam acriter impugnant aliqui Recentiores: sed reuera fere omnia, quae contra eam opponunt, non tangunt rem ipsam, sed solum modum loquendi Auctoris, qui paululum alienus est a communi Schola. Quod enim dixit, conuersionem esse relationem, & ordinem inter substantias, &c. non ita debet intelligi, ut loquatur de rigoro relatione resultante; cum ipse plane fateatur, hic non interuenire, plus quam relationem rationis, vel denominationem extrinsecam (quod apud ipsum idem est); quare sicut alibi saepe per relationes, vel entia rationis explicat plura praedicata realia, sic etiam loquitur in praesenti, quod semper intelligendum est de ente rationis fundamentaliter sumpto, ut scilicet conuersio haec sit relatio rationis, id est, si fundamentaliter sumatur, conuersio sit fundamentum illius relationis; si vero formaliter, sit ipsa relatio resultans: qui modus loquendi iam est apud nostros minus vltatus, & ideo melius diceretur, ipsam conuersionem formalem esse aliquod reale, scilicet illam denominationem extrinsecam, qua desitio panis denominatur habere connexionem cum positione corporis Christi propter repugnantiam vtriusque substantiae ortam ex significatione indiuidua, qua simul significatur, & ponitur desitio vnius cum introductione alterius.

83. Ceterum quidquid sit de modo loquendi, sententia haec, licet acute sane sit excogitata, displicet tamen ex duobus, vel tribus capitibus. Primum est, quatenus dicit, ad rationem conuersionis non requiri nouam actionem vnitivam corporis Christi cum speciebus panis, cuius oppositum docuimus supra; alioquin non posset dici succedere vnius terminus alteri, sicut mortuo Petro, & manente Paulo, non diceretur Paulus succedere Petro in existetia, si uterque antea simul praesisteret. Requiritur ergo ad hanc conuersionem noua actio, si non productiva, vnitiva saltem corporis Christi cum speciebus.

84. Secundo displicet illa sententia quatenus totam connexionem, quam ponit inter corpus Christi, & defitionem panis, reducit ad indiuisibilitatem significationis, quae verba directe significant corpus Christi praesens, & obiter significant, non esse panem, quia re vera tota illa videtur esse mera concomitantia inter defitionem vnius, & positionem alterius, & non connexio requisita ad conuersionem. Ad conuersionem enim requiritur talis connexio, & subordinatio inter has duas mutationes, ut vna sit causa alterius. Haec autem subordinatio non reperitur in nostro casu, sed mera simultas orta ex eo, quod verba illa significant simul utramque; sicut ut verba haec, *ego vos absoluo*, proferrentur à Sacerdote super peccata duorum hominum, tunc eadem indiuidua significatione significaretur vtriusque hominis iustificatio, non tamen cum subordinatione, sed

82
Turrianus.

Quomodo intelligenda sit Vasq.

83.
Displicet primo hac sententia.

84.
Secundo displicet.

Ad conuersionem requiritur talis connexio inter omnes mutationes ut vna sit causa alterius.

mere

mere concomitanter, quatenus verba illa non possunt significare vnum sine alio: sic ergo in presenti verba illa, *Hoc est corpus meum*, ex vi suæ significationis æquivalent omnino istis, *corpus meum*, & *nihil aliud substat his speciebus*; quare habent virtualiter duplicem significationem, & duo significata, quorum vnum non est causa alterius secundum se; nec etiam ratione significationis, quia significatio vnius non est causa significationis alterius, sed est ipsamet significatio alterius, ergo ratione huius significationis, licet possit dici, quod verba causando vnum, causant aliud; non tamen potest dici, quod causalitas vnius pendet à causalitate alterius.

85. *Institu.* Dices, ad conuersionem non requiritur, quod vna mutatio sit proprie causa alterius, sed sufficit connexio aliqua inter introductionem vnius termini, & expulsionem alterius, vt diximus supra Sect. 1. ergo sufficit ad conuersionem Eucharisticam connexio illa, quam habent positio corporis Christi, & expulsio panis ratione indiuisibilis significationis, quia ab eisdem verbis vtraque mutatio simul significatur.

86. *Diluitur.* Sed contra hoc est, quia imprimis repugnantia hæc orta non ex conditione ipsarum mutationum, sed præcise ex conditione talis causæ non potentis operari vnum, quin operetur aliud, non videtur sufficiens ad conuersionem in sententia ipsius Vasq. ipse enim fatetur, quod non fieret conuersio per illa verba, *hic sit corpus meum*, & *non sit panis*; ex quo casu arguitur etiam ad nostrum: nam tunc etiam illa verba significarent vtrumque, & non possent causare vnum sine alio; imo ad causandam præsentiam Christi, deberent etiam significare absentiam panis: nam suppono, quod omnia illa verba requirerentur ad ponendum ibi corpus Christi, ecce tunc significando corpus Christi præsens, expellerent etiam panem, & è contra, & tamen non daretur conuersio, quia vna mutatio non haberet connexionem cum alia, sed haberent se concomitanter; ergo nec etiam nunc datur conuersio propter eandem rationem, cum tota hæc connexio sit necessaria concomitantæ in ordine ad verba, quæ non possunt causare vnum sine alio.

87. *Explicatur.* Confirmatur, & explicatur, quia iuxta eam sententiam non solum corpus Christi secundum se non pugnat cum substantia panis, sed nec etiam positio eius. Fateor, significationem, qua verba significant corpus Christi præsens, pugnare cum substantia panis, quia per eandem significationem indicatur abesse panem. Caterum illa significatio non est positio corporis Christi, sed potius principium illius positionis; verba enim non operantur per significationem, tamquam per actualem operationem, sed tamquam per virtutem operatiuam, qua constituuntur in actu primo in ratione principij operatiui, & à qua postea procedit actualis operatio, siue sit causalitas physica, siue solum moralis. Comparando ergo operationem verborum in actu secundo, qua expellunt panem, cum operatione, qua ponunt corpus Christi, hæc duæ operationes inter se non habent connexionem immediatam, sed ad summum mediatam, quatenus qualibet earum procedit à principio potente, & debente eicere alteram, scilicet à significatione verborum, quæ est principium vtriusque: hæc autem connexio non tam se tenet ex parte ipsarum operationum, quam ex parte principij: sicut etiam in casu posito, quando illa propositio hypothetica esset forma cōsecrationis, tota illa propositio cum tota sua significatione esset principium vtriusque mutationis, & per con-

sequens non posset poni corpus Christi, quin simul expelleretur panis; non tamen diceretur quod positio corporis secundum se pugnaret cum pane, sed quod principium positionis corporis Christi pugnaret cum pane, scilicet tota illa propositio hypothetica, quæ erat principium positionis corporis Christi, & quæ eandem habebat virtutem ad destruendum panem. Quamuis ergo non requiratur, quod vna mutatio sit causa alterius, requiritur tamen, quod ipsi termini secundum se habeant aliquam repugnantiam, ratione cuius introductio vnius afferat aliquo modo secum expulsionem alterius. Vnde reddi potest ratio à priori, quia iuxta illam sententiam non ponitur repugnantia in ordine ad substantiandum, quia non ponit corpus Christi substatere vere accidentibus panis; quod tamen requiritur ad verificanda verba, vt vidimus, & iterum videbimus.

Denique displicet illa sententia, quod affectans facilitatem huius mysterij, non modicam difficultatem iniicit ad explicandum rationem conuersionis, & pugnat vtriusque substantiæ, cum tamen hoc ipsum cum maiori proprietate, & claritate ex ipsa physica rei natura possit explicari, vt videbimus Sectione sequenti. Argumenta vero, quæ P. Valquez habet pro se ex auctoritate S. Thomæ & aliorum, solum probant, hanc conuersionem non esse solam productionem, nec solam desitionem, sed ordinem vtriusque, seu vtramque simul, prout se inuicem denominant: quod verissimum fateor, vt constabit ex dicendis.

SECTIO VI.

Proponitur, & explicatur nostra sententia.

R Eiectis supradictis sententiis, ex quarum impugnatione alia possunt facile impugnari, restat vt nostram iam breuiter explicemus. Conueniunt igitur cum P. Valquez & P. Valentia in eo, quod non interueniat aliqua productio, vel conseruatio noua corporis Christi, imo nec vlla etiam productio alicuius termini substantialis, sed solum introductio noua corporis Christi sub his speciebus: quæ quidem actio non debet appellari actio adductiua, tum quia adductio solum terminatur ad præsentiam localem, quæ non sufficit ad conuersionem istam, quæ fit in ordine ad substantiandum accidentibus; tum etiam quia adductio sonat, corpus Christi venire per motum localem successiuum transiendo per medium, quod falsum est; & ideo merito displicet communiter sententia, quæ transubstantiationem vocat actionem adductiuam. Melius ergo dicitur actio constitutiua corporis Christi sub speciebus, connotando etiam desitionem substantialem panis: nec enim vnio secundum se, nec desitio secundum se, est adequatè conuersio, sed vtræque simul compositio conuersionem constantem ex vtriusque mutatione, ex desitione, & vnitione: quæ conuersione panis denominatur conuersus, & corpus Christi denominatur succedens pani, seu id in quod substantialiter conuertitur panis. Pro qua sententia possunt afferri plures Auctores negantes productionem substantialem corporis Christi, quos refert Vasquez vbi supra cap. 2. & 11. & videtur esse de mente S. Thomæ in præfati art. 4. vbi supponit, transubstantiationem conuenire cum conuersione formali in eo, quod sicut vna forma succedit alteri in eodem subiecto, quam vocat conuersionem formalem, ita in transubstantiatione tota substantia conuertitur in aliam; ergo secundum